

PIJLER 1 - Levenslang leren (Fiche 4)

Iedere weggebruiker moet zijn 'verkeersverstand' permanent blijven aanscherpen. Je bent nooit te jong om te beginnen met leren over verkeer en je bent nooit oud genoeg om ermee te stoppen. We breken bijvoorbeeld definitief met de achterhaalde idee dat het behalen van een rijbewijs een eindpunt is in het leerproces. Er is geen eindpunt in het leerproces over verkeer.

Volwassen weggebruikers zullen op elke leeftijd in hun 'verkeerscarrière' de nodige en gepaste opleidingsmogelijkheden aangereikt krijgen. We blijven kennis, kunde en attitude voortdurend aanscherpen. Het verkeer verandert de hele tijd, en dus moeten verkeersgebruikers blijven mee veranderen.

Verkeers -en mobiliteitseducatie (VME) beperkt zich niet tot de verkeerslessen op school en het behalen van een rijbewijs. Mens en maatschappij staan niet stil. We zoeken naar alternatieve en creatieve manieren om ook ervaren weggebruikers blijvend bij te scholen, via welke weg dan ook.

– *Gewenst effect:*

- Verbetering en instandhouding van de praktische verkeerskennis en – vaardigheden van weggebruikers van alle leeftijden.
- Verbetering en instandhouding van verkeersveilige attitudes bij weggebruikers van alle leeftijden.
- Vermindering van onbewuste of bewuste fouten, overtredingen en risicogedrag in het verkeer bij weggebruikers van alle leeftijden.
- Vermindering van het aantal verkeersslachtoffers te wijten aan bovenstaande menselijke factoren.

– *Acties:*

- Permanente kwaliteitsverbetering van de bestaande educatieve projecten en programma's voor diverse types weggebruikers buiten het reguliere onderwijs en de rijopleiding, samen met de verkeersveiligheidspartners. We focussen daarbij op doelgroepen die bovengemiddelde risico's veroorzaken en/of lopen (volgens type weggebruiker, leeftijd, socio-economische variabelen, enz.); de succesvolle projecten rollen we, indien van toepassing, verder uit met het oog op een zo groot mogelijk bereik van de doelgroep, hierbij ook rekening houdende met kleinere nicheprojecten.

- We ontwikkelen en/of ondersteunen nieuwe educatieve projecten en programma's rond specifieke vormen van risicogedrag en/of specifieke risicogroepen bij de weggebruikers, samen met de verkeersveiligheidspartners, in het bijzonder waar nog hiaten bestaan, op basis van beschikbare omgevingsanalyses (achtergrondrapport bij het Verkeersveiligheidsplan, evolutie ongevallencijfers,...). Het project Rijbewijs Op School evolueert naar een digitale toepassing, en wordt beschikbaar voor alle leeftijdscategorieën. De focus wordt met het oog op levenslang leren ruimer dan het louter behalen van het rijbewijs. Het vernieuwde instrument zal inhoudelijke ondersteuning aanbieden voor de vrije begeleider.
- We werken maximaal samen met alle actoren en aanbieders inzake 'levenslang leren' binnen het kader van het VHV. We streven daarbij naar maximale onderlinge afstemming van zowel bestaande als nieuwe initiatieven, zodat we tot een naadloze samenwerking komen vanuit het engagement van de verschillende partijen, overlap en versnippering vermijden en rekening houden met de meerwaarde van elke betrokken partner.
- We inspireren en activeren maatschappelijke actoren (zoals verenigingen, middenveldorganisaties, ondernemingen, burgerinitiatieven,...) om binnen hun specifieke werking eigen educatieve projecten en programma's te ontwikkelen. We bieden een ondersteunend kader en streven gecoördineerd naar kwaliteitsvol en impactgericht initiatief.
- We onderzoeken de mogelijkheid om een kwaliteitslabel te ontwikkelen voor 'levenslang leren'-projecten betreffende verkeersveiligheid in Vlaanderen, in samenwerking met de verkeersveiligheidspartners.
- Waar dit relevant is, leggen we het verband tussen maatregelen inzake 'levenslang leren', alternatieve leermaatregelen, educatieve/sensibiliserende maatregelen inzake medische rijgeschiktheid en educatieve/sensibiliserende maatregelen die binnen bedrijven worden genomen (zie betreffende fiches).

– *Kritische succesfactoren:*

- Een naadloze samenwerking, coördinatie en afstemming tussen de Vlaamse overheid, de VSV en andere aanbieders van educatieve projecten en programma's, om elkaars aanbod te kunnen versterken en een zo groot mogelijk bereik te kunnen bewerkstelligen.
- Het voorhanden zijn van voldoende financiële middelen om bestaande initiatieven, verder te zetten en nieuwe initiatieven te (laten) ontwikkelen.

- De mate waarin 'levenslang leren' op lokaal vlak wordt gepromoot en ondersteund door bv. lokale verenigingen, werkgevers, gemeentebesturen, politiezones, enz. (lokaal engagement), inclusief het voorhanden zijn van voldoende financiële middelen.

– *Ondersteunende maatregelen:*

- Ondersteuning 'levenslang leren'-initiatieven door de verkeersveiligheidspartners.
- Evaluatie van lopende projecten en programma's, kwaliteitsbewaking.
- Onderzoek naar nieuwe invalshoeken/benaderingswijzen voor ontwikkeling nieuwe programma's.

– *Monitoring en opvolging:*

We zorgen voor systematische monitoring onder andere binnen de werkkamers Educatie & Sensibilisering en Evaluatie van het Vlaams Huis voor de Verkeersveiligheid.

Meetbare variabelen procesevaluatie:

- Bereik (aantal deelnemers; bereikt aandeel van beoogde doelgroep)
- Appreciatie door de doelgroep
- Aantal opleidingen, verdeelde materialen, websitebezoekers,...

Meetbare variabelen effectevaluatie:

- Kennis (via toetsen of bevragingen)
- Vaardigheden (via praktijktoetsen)
- Attitudes en risicoperceptie (via bevragingen)
- Gedragsintenties en zelfverklaard gedrag (via bevragingen)
- Gedrag (via gedragsmetingen)

Indirecte indicatoren:

- Evolutie aantal verkeersslachtoffers, volgens bereikte doelgroep en/of problematiek, vb.:
 - Evolutie aantal fietsslachtoffers volgens leeftijd, gerelateerd aan expositiegegevens indien mogelijk/beschikbaar
 - Evolutie aantal verkeersslachtoffers bij senioren, volgens type weggebruiker, gerelateerd aan expositiegegevens indien mogelijk/beschikbaar (gemiddeld aantal afgelegde kilometers per persoon, volgens leeftijd en vervoerswijze)
 - ...

– *Verantwoordelijken:*

De Afdeling Verkeersveiligheid van het Departement MOW, de Vlaamse Stichting Verkeerskunde en de andere verkeersveiligheidspartners binnen de Werkkamer Educatie en Sensibilisering van het Vlaams Huis voor de Verkeersveiligheid.

Voor wat betreft monitoring: Departement MOW, VSV, BIVV, geïntegreerde politie, FOD Economie, andere nuttige bronnen van verkeersveiligheidspartners.

– *Impact/bijdrage tot de verkeersveiligheid (inschatting)*

Verkeerseducatie is van belang voor alle leeftijden, bijvoorbeeld onder andere in de vorm van laagdrempelige cursussen die oudere weggebruikers de gelegenheid bieden hun rijvaardigheid en rijgedrag te toetsen, en eventueel via rijlessen en gedragsveranderingen te verbeteren. Bovendien is het van belang om ouderen door voorlichtingsbijeenkomsten te informeren; niet alleen over de functiestoornissen die gepaard gaan met het ouder worden en de hulpmiddelen die beschikbaar zijn om ondanks dergelijke beperkingen zo lang mogelijk op een veilige manier te kunnen blijven rijden, maar ook over gewijzigde verkeerssituaties en -regels, en over probleemsituaties die zij in het verkeer tegen kunnen komen en hoe zij daar het best mee om kunnen gaan (Davidse & Hoekstra, 2010). Dergelijke voorlichting kan het best gepaard gaan met een praktische training. De grootste uitdaging hierbij is om ook die mensen te bereiken die zelf ernstige twijfels hebben over hun eigen rij kwaliteiten en die mensen die hun rijvaardigheid overschatten. Deze beide groepen zullen minder snel geneigd zijn aan deze cursussen deel te nemen, enerzijds uit angst het rijbewijs te verliezen, anderzijds vanuit de overtuiging dat zij een dergelijke cursus niet nodig hebben (SWOV-factsheet, 2015).

Evaluatiestudies geven geen eenduidig beeld van de effecten van een professionele basisopleiding voor beginnende autobestuurders (oa. Steunpunt Verkeersveiligheid, 2016). Wat wel lijkt te werken, zijn voortgezette rijopleidingen waarin het accent gelegd wordt op het vergroten van het verkeersinzicht en het bevorderen van zelfinzicht, maar zelfs dan is succes niet vanzelfsprekend. Wanneer de tien gouden regels uit het ADVANCED-project worden opgevolgd, betekent dat nog niet dat de voortgezette rijopleiding effectief is. Het lijkt erop dat het daarnaast van belang is dat de cursusleiders gemotiveerd zijn en geloof hebben in de methodiek van de voortgezette rijopleiding (SWOV-factsheet, 2009).

Het beter trainen van motorrijders wordt vaak als veelbelovende maatregel genoemd. De meeste trainingen worden echter niet (wetenschappelijk) geëvalueerd. Een uitzondering is een tweejarige wetenschappelijke evaluatie van de voortgezette rijopleiding voor motorrijders 'VRO Risico' van de Koninklijke Nederlandse Motorrijders Vereniging KNMV (Boele & De Craen, 2014). De 'VRO Risico' is een eendaagse cursus die is gericht op het herkennen en

analyseren van potentiële gevaren in het verkeer en het anticiperen daarop. De evaluatie toont aan dat het volgen van deze training op de korte termijn (na enkele maanden) een positief effect heeft op veilig rijgedrag en gevaarherkenning door motorrijders. Ook op de lange termijn (één tot anderhalf jaar na de training) blijken getrainde motorrijders veiliger te rijden dan een controlegroep die geen training heeft gevolgd (Boele & De Craen, 2014) (SWOV-factsheet, 2014).

Wie	Wat	Timing
	Oprichting van een werkgroep verkeerseducatie	1 ^e helft 2016
Werkgroep verkeerseducatie	<ul style="list-style-type: none"> • Opstellen van een volledig overzicht van het bestaande aanbod • Vaststellen van de hiaten in het aanbod • Aanzet voor de realisatie van een kwaliteitsmonitor of kwaliteitsbeoordeling • Onderzoeken van de mogelijkheden tot het inbedden van verkeersveiligheid in het verenigingsleven 	2 ^e helft 2016
Alle partners	Monitoring en evaluatie aan de hand van de gewenste effecten.	Jaarlijks
Werkgroep verkeerseducatie	Realisatie van een nieuw aanbod en verderzetting van de ondersteuning van het kwalitatieve aanbod, rekening houdend met de jaarlijkse evaluatie	Medio 2017, uitvoering 2018. Vervolgens jaarlijks.